

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΥΠΟΘΕΣΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΙΩΑΝΝΙΔΗ
ΚΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 22957/06)
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ
19 Ιουνίου 2008

*Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική
υπό τις οριζόμενες στο άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως προϋποθέσεις.
Ενδέχεται να τύχει βελτιώσεων ως προς τη μορφή.*

Στην υπόθεση Φίλιππου Ιωαννίδη κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Πρώτο Τμήμα),
συνεδριάζον σε τμήμα συντιθέμενο από τους δικαστές :

Nina Vajić, *Πρόεδρος*,

Χρήστο Ροζάκη,

Anatoly Kovler,

Elisabeth Steiner,

Khanlar Hajiyev,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου,

και τον *Γραμματέα του Τμήματος*, Søren Nielsen.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο στις 29 Μαΐου 2008.

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε κατά την ως άνω
ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση εισήχθη δυνάμει της (υπ' αριθ. 22957/06) προσφυγής, την οποία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας ο Έλληνας υπήκοος Φίλιππος Ιωαννίδης («ο προσφεύγων»), ο οποίος προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου στις 22 Μαΐου 2006 δυνάμει του άρθρου 34 της Συμβάσεως για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Ο προσφεύγων εκπροσωπείται από τον Δικηγόρο Θεσσαλονίκης Δ. Νικόπουλο. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από την εξουσιοδοτημένη εκπρόσωπο του πληρεξουσίου της, Ο. Πατσοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 13 Ιουνίου 2007, το Δικαστήριο απεφάσισε να κοινοποιήσει στην Κυβέρνηση τη σχετική προς τη διάρκεια της διαδικασίας αιτίαση. Δυνάμει του άρθρου 29 παρ. 3 της Συμβάσεως, το Δικαστήριο απεφάσισε να αποφανθεί ταυτοχρόνως επί του παραδεκτού και της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

4. Ο προσφεύγων γεννήθηκε το 1936 και διαμένει στη Θεσσαλονίκη.

5. Στις 30 Μαρτίου 1995, ήσκησε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών αγωγή αποζημιώσεως σε βάρος τηλεοπτικού σταθμού. Ο προσφεύγων ισχυριζόταν ότι ο αντίδικος δεν είχε τηρήσει τις συμβατικές υποχρεώσεις του και ότι, επομένως, είχε υποστεί οικονομική ζημία.

6. Στις 21 Μαρτίου 1996, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών διέταξε τη διεξαγωγή αποδείξεων (απόφαση 2913/96).

7. Μετά το πέρας της αποδεικτικής διαδικασίας, ο προσφεύγων ζήτησε, στις 14 Ιουλίου 2000, προσδιορισμό δικασίμου. Δικάσιμος ορίστηκε η 26^η Σεπτεμβρίου 2001, ημερομηνία κατά την οποία συζητήθηκε η υπόθεση.

8. Στις 5 Νοεμβρίου 2001, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών έκανε μερικώς δεκτή την αγωγή του προσφεύγοντος (απόφαση 9188/01).

9. Στις 20 Μαΐου 2002, ο αντίδικος ήσκησε έφεση.

10. Στις 15 Οκτωβρίου 2003, το Εφετείο Αθηνών διέταξε συμπληρωματικές αποδείξεις (απόφαση 7362/03).

11. Στις 28 Μαΐου 2004, ο προσφεύγων ζήτησε προσδιορισμό δικασίμου. Η υπόθεση συζητήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2005.

12. Στις 20 Μαΐου 2005, το Εφετείο Αθηνών ακύρωσε τόσο την προσβληθείσα απόφαση όσο και τη δίκη. Ειδικότερα, το Εφετείο έκρινε ότι η εφαρμοσθείσα στην προκειμένη περίπτωση νομοθεσία ήταν σύμφωνη τόσο προς το Σύνταγμα όσο και προς τη Σύμβαση (απόφαση 4096/05). Η απόφαση αυτή καθαρογράφηκε και θεωρήθηκε στις 24 Νοεμβρίου 2005.

13. Στις 2 Ιουνίου 2006, ο προσφεύγων ήσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως 4096/05. Στις 19 Μαρτίου 2007, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την απόφαση 4096/05 και ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Εφετείου Αθηνών (απόφαση 564/07).

14. Από τον φάκελο προκύπτει ότι ήδη η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον αυτού του δικαστηρίου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ι. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗΣ ΑΙΤΙΑΣΕΩΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

15. Ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι, λόγω της διάρκειας της διαδικασίας, παραβιάσθηκε η αρχή της «ευλόγου προθεσμίας», όπως προβλέπεται από το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει :

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)»

Α. Επί του παραδεκτού

16. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη κατά την έννοια του άρθρου 35 παρ. 3 της Συμβάσεως. Το Δικαστήριο επισημαίνει, περαιτέρω, ότι η εν λόγω αιτίαση δεν προσκρούει σε άλλον λόγο απαραδέκτου. Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτή ως παραδεκτή.

Β. Επί της ουσίας

1. Περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη

17. Η περίοδος η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, είχε ως αφετηρία την 30ή Μαρτίου 1995, ημερομηνία κατά την οποία επελήφθη της υποθέσεως το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Ήδη, η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Εφετείου Αθηνών. Διήρκεσε, επομένως, δεκατρία έτη και πλέον του ενός μηνός για τρεις βαθμούς

δικαιοδοσίας.

2. *Εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διαδικασίας*

18. Η Κυβέρνηση υπομινύσκει ότι ουδεμία καθυστέρηση δύναται να καταλογισθεί στις δικαστικές αρχές, οι οποίες διεκπεραίωσαν την υπόθεση αυτή με επιμέλεια. Προσθέτει δε ότι ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας καθιερώνει την αρχή της διεξαγωγής της δίκης από τους διαδίκους, και σημειώνει ότι ο προσφεύγων δεν επεδίωξε να επιταχύνει τη διαδικασία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

19. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται αναλόγως των περιστάσεων της υποθέσεως και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων, τα οποία έχουν διαμορφωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υποθέσεως, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και της συμπεριφοράς και ευθύνης των αρμοδίων αρχών, ως και των συνεπειών της διαφοράς για τους ενδιαφερομένους (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. προσφυγής 30979/96, παρ. 43, ΕΔΑΔ 2000-VII).

20. Το Δικαστήριο έχει κατ' επανάληψη εκδικάσει υποθέσεις παρόμοιες με την παρούσα υπόθεση και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως (βλ. *Σφλώμος κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφυγής 3257/03, παρ. 13-15, απόφαση της 21^{ης} Απριλίου 2005).

21. Αφού μελέτησε όλα τα στοιχεία τα οποία του υπεβλήθησαν, το Δικαστήριο φρονεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κάποιο περιστατικό ή επιχείρημα το οποίο θα του επέτρεπε να αχθεί σε διαφορετικό συμπέρασμα στην προκειμένη περίπτωση. Επίσης, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, όπως και στην προκειμένη περίπτωση, η διαδικασία διέπεται από την αρχή της πρωτοβουλίας των διαδίκων, ο όρος «εύλογη προθεσμία» απαιτεί να συμβάλλουν και τα δικαστήρια στη διεξαγωγή της δίκης και να είναι πιο προσεκτικά όσον αφορά το χρονικό διάστημα το οποίο θα επιτρέψουν να παρεμβληθεί μεταξύ δύο δικασίμων (βλ., *Ροϊδάκης κατά Ελλάδος*, αριθ. προσφ. 7629/05, παρ. 18, απόφαση της 21^{ης} Ιουνίου 2007).

22. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν συνάδει προς την περί «ευλόγου προθεσμίας» επιταγή.

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1.

II. ΕΠΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΑΙΤΙΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ

A. Όσον αφορά τη σχετική προς τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας αιτίαση

23. Επικαλούμενος το άρθρο 6 παρ. 1 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων παραπονείται ότι η εφαρμογή της οικείας νομοθεσίας από τα εθνικά δικαστήρια είχε ως αποτέλεσμα να μην είναι δίκαια η επίδικη διαδικασία.

Επί του παραδεκτού

24. Το Δικαστήριο υπομινύσκει ότι δύναται να επιληφθεί προσφυγής παρά μόνον αφού εξαντληθούν τα εσωτερικά ένδικα μέσα. Η βάση του κανόνα της εξαντλήσεως των εθνικών ενδίκων μέσων, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 35 παρ. 1 της Συμβάσεως, συνίσταται στο ότι, πριν να προσφύγει ενώπιον του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων οφείλει να έχει παράσχει στο διάδικο Κράτος τη δυνατότητα να επανορθώσει τις επικαλούμενες παραβιάσεις με εθνικά μέσα, χρησιμοποιώντας τα προσφερόμενα από την εθνική νομοθεσία δικαστικά βοηθήματα, στο μέτρο που αυτά αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλέπε, μεταξύ άλλων, *Fressoz και Roire κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. προσφυγής 29183/95, παρ. 37, ΕΔΑΔ 1999-I). Προς τον σκοπό αυτό, ο προσφεύγων, δεν πρέπει μόνον να έχει προσφύγει ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αλλά πρέπει, επίσης, να έχει προβάλει ενώπιον των δικαστηρίων αυτών, τουλάχιστον κατ' ουσίαν, κατά τους τύπους και εντός των προθεσμιών που επιτάσσει το εθνικό δίκαιο, τις αιτιάσεις που σκοπεύει να διατυπώσει στην συνέχεια ενώπιον του Δικαστηρίου (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Cardot κατά Γαλλίας*, απόφαση της 19^{ης} Μαρτίου 1991, série A n° 200, σελ. 200, σελ. 18, παρ. 34).

25. Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο σημειώνει ότι, με την απόφαση 564/07, ο Άρειος Πάγος αναίρεσε την απόφαση 4096/05 του Εφετείου Αθηνών, και ότι ήδη η υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του δικαστηρίου αυτού. Επομένως, ο προσφεύγων συνεχίζει να έχει τη δυνατότητα να αμφισβητήσει, ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου, την εφαρμογή της οικείας νομοθεσίας από τα εσωτερικά δικαστήρια.

Ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή κατά το μέρος αυτό, λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 1 και 4 της Συμβάσεως.

Β. Όσον αφορά τη σχετική προς το δικαίωμα στον σεβασμό της περιουσίας αιτίαση

26. Ο προσφεύγων παραπονείται, υπό το πρίσμα του άρθρου 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου, ότι, με την απόφαση 4096/2005, το Εφετείο Αθηνών του αποστέρησε την αποζημίωση, την οποία είχε προηγουμένως επιδικάσει σε αυτόν το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών.

Επί του παραδεκτού

27. Το Δικαστήριο επισημαίνει ότι και μόνον το γεγονός ότι ένα δικαστήριο αποφαινεται -κατόπιν εκτιμήσεως των αποδείξεων και κατ' εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου- μία διαφορά μεταξύ ιδιωτών, αφορώσα το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, δεν συνεπάγεται ευθύνη του Κράτους στο πλαίσιο της διατάξεως αυτής (βλ., μεταξύ άλλων, *Pado κατά Πολωνίας* (déc.), αριθ. προσφ. 75108/01, απόφαση της 14^{ης} Ιανουαρίου 2003).

Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η σχετική προς αυτή τη διάταξη αιτίαση, συμφώνως προς το άρθρο 35 παρ. 3 της Συμβάσεως, λόγω ασυμβατότητας *ratione materiae* με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου.

Γ. Όσον αφορά τη σχετική προς την απουσία πραγματικής και αποτελεσματικής προσφυγής αιτίαση

28. Βάσει του άρθρου 13 της Συμβάσεως, ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η εσωτερική έννομη τάξη δεν προβλέπει πραγματική και αποτελεσματική προσφυγή δια της οποίας θα του είχε επιτραπεί να διατυπώσει τη σχετική προς την προστασία της περιουσίας του αιτίαση.

Επί του παραδεκτού

29. Το άρθρο 13 της Συμβάσεως απαιτεί την ύπαρξη ενός εθνικού μέσου θεραπείας για την αντιμετώπιση μόνο «υποστηρίξιμων» αιτιάσεων περί παραβίασεως της Συμβάσεως (βλ., μεταξύ άλλων, *Boyle και Rice κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 27^{ης} Απριλίου 1988, série A n° 131, σελ. 24, παρ. 55). Όμως, στην παρούσα υπόθεση, το Δικαστήριο διεπίστωσε ότι η σχετική προς το δικαίωμα στην προστασία της περιουσίας αιτίαση του προσφεύγοντος είναι ασύμβατη *ratione*

materiae με το άρθρο 1 του Πρώτου Πρωτοκόλλου.

Επομένως, η εν λόγω αιτίαση είναι προδήλως αβάσιμη υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της Συμβάσεως και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 παρ. 3 και 4 της Συμβάσεως.

ΙΙΙ. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ

30. Το άρθρο 41 της Συμβάσεως ορίζει :

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Συμβάσεως ή των Πρωτοκόλλων αυτής, και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωση των συνεπειών της παραβιάσεως αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εν ανάγκη, στο αδικηθέν μέρος δικαία ικανοποίηση.»

Α. Ζημία

31. Ο προσφεύγων ζητά 10.000 ευρώ για την ηθική ζημία, την οποία, όπως ισχυρίζεται, υπέστη λόγω της υπερβολικής διάρκειας της εν λόγω διαδικασίας.

32. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι και μόνον η διαπίστωση παραβιάσεως θα συνιστούσε επαρκή δικαία ικανοποίηση όσον αφορά την ηθική ζημία.

33. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επιμήκυνση της επίδικης διαδικασίας πέραν της «ευλόγου προθεσμίας» προξένησε στον προσφεύγοντα βεβαία ηθική ζημία, η οποία δικαιολογεί την επιδίκαση αποζημιώσεως. Αποφαινόμενο κατά δικαία κρίση, συμφώνως προς το άρθρο 41, το Δικαστήριο θεωρεί εύλογο να επιδικάσει στον προσφεύγοντα ολόκληρο το αιτηθέν ποσό, ήτοι 10.000 ευρώ για ηθική ζημία, πλέον οιαδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

34. Ο προσφεύγων δεν υπέβαλε αίτημα σχετικό προς τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος επιδικάσεως ποσού για τον λόγο αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

35. Το Δικαστήριο κρίνει ότι αρμόζει να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας βάσει του επιτοκίου της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπέζης, προσανυξανόμενου κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΩΣ,

1. *Κάνει δεκτή* την προσφυγή ως παραδεκτή όσον αφορά τη σχετική προς την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας αιτίαση, και την απορρίπτει κατά τα λοιπά.

2. *Κρίνει* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Συμβάσεως.

3. *Κρίνει* ότι

α) το διάδικο Κράτος υποχρεούται να καταβάλει στον προσφεύγοντα, εντός τριών μηνών από της ημερομηνίας κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί οριστική συμφώνως προς το άρθρο 44 παρ. 2 της Συμβάσεως, 10.000 ευρώ για ηθική ζημία, πλέον οιοδήποτε ποσού ήθελε οφείλεται ως φόρος,

β) από της εκπνοής της προθεσμίας αυτής και μέχρι της καταβολής του, το ποσό αυτό θα προσαυξάνεται με απλό τόκο ίσο προς το ισχύον κατ' αυτό το χρονικό διάστημα επιτόκιο της διευκολύνσεως οριακού δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τραπεζής, προσαυξανόμενο κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Συντάχθηκε στη Γαλλική γλώσσα, εν συνεχεία κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 19 Ιουνίου 2008, κατ' εφαρμογή του άρθρου 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

- υπογραφή -

/ Søren Nielsen /

Γραμματέας

- υπογραφή -

/ Nina Vajić /

Πρόεδρος